

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії

ХНУ імені В.Н. Каразіна

В.С. Бакіров

2013.

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ

за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» та «магістр» спеціальності
«Правознавство»:

Теорія держави і права.

Дисципліна "теорія держави і права", її предмет. Методи пізнання в "теорії держави і права" їх загальна характеристика. Матеріалістична діалектика та її застосування в "теорії держави і права". Кібернетичний та синергетичний методи пізнання. Функції дисципліни "теорія держави і права". Співвідношення науки і дисципліни "теорія держави і права". Система юридичних наук: поняття, структура. Теорія держави і права у системі юридичних наук. Теорія держави і права у системі суспільних наук.

Загальні закономірності виникнення держави. Особливості виникнення держави у різних народів світу. Основні теорії виникнення держави. Порівняння теологічної та патріархальної теорій походження держави. Особливості насильницької та договірної концепцій виникнення держави. Історико-матеріалістичний підхід до виникнення держави. Психологічна та органічна теорії походження держави. Нетрадиційні теорії походження держави (космологічна, криміногенна). Ознаки держави, які відрізняють її від публічної влади первісного ладу. Державна влада: поняття, ознаки, співвідношення державної влади і держави. Сутність держави. Типологія держав: формаційний та цивілізаційний підходи. Функції сучасної держави. Правові форми діяльності держави, їх види. Поняття і ознаки громадянського суспільства. Співвідношення громадянського суспільства і держави. Держава у політичній системі суспільства. Взаємодія держави з політичними партіями та іншими об'єднаннями громадян (комерційними, некомерційними). Умови формування громадянського суспільства. Ознаки, які відрізняють державу від інших суб'єктів політичної системи суспільства. Поняття державного суверенітету. Україна як суверенна держава. Співвідношення суверенітету держави, суверенітету народу і суверенітету нації. Поняття та ознаки демократичної держави. Україна як демократична держава. Основні форми та інститути демократії в Україні. Референдум в Україні: поняття, види, юридична природа. Форма держави: поняття та структура. Форма державного правління. Форма державного устрою. Форма державного (політичного) режиму. Взаємодія апарату держави та органів самоврядування. Допоміжний апарат в структурі механізму держави. Органи законодавчої, виконавчої і судової влад, передбачених Конституцією України.

Соціальні норми у первісному ладі. Виникнення права. Ознаки, які відрізняють норми права від норм поведінки у первісному ладі. Поняття

об'єктивного і суб'єктивного права. Структура суб'єктивного права. Поняття і ознаки права. Системність та нормативність права. Загальна обов'язковість та формальна визначеність права. Установленість, санкціонованість та забезпеченість права державою. Відмінність та єдність права з іншими соціальними регуляторами. Функції права. Співвідношення регулятивно-статичної та регулятивно-динамічної функцій. Принципи права. Презумпція невинності як загальносоціальний принцип права. Основні сучасні наукові концепції праворозуміння. Система права: поняття та структура. Предмет і метод правового регулювання як підстава формування системи права. Публічне і приватне право. Галузь і інститут права. Система законодавства: поняття, структура. Співвідношення системи законодавства з системою права. Поняття і форми систематизації законодавства.

Соціальні норми: поняття та види. Право і технічні норми. Співвідношення норм права і норм моралі. Значення норм моралі для правотворчості та реалізації права. Норми права: поняття, ознаки. Види норм права. Норми матеріального і процесуального права. Регулятивні і охоронні норми права. Види регулятивних норм за характером диспозиції. Структура норми права. Види структурних елементів норми права. Способи викладання норм права в статтях нормативно-правового акту.

Поняття правотворчості, її функції. Співвідношення понять "правотворчість" і "правоутворення". Види і принципи правотворчості. Правотворчий і законотворчий процес: загальне й особливе в основних стадіях. Конституція України, її основні ознаки, місце і роль в системі нормативно-правових актів. Поняття закону і його основні ознаки. Види законів. Строки набрання чинності актів парламенту, глави держави, уряду в Україні. Дія нормативно-правових актів у часі. Дія нормативно-правових актів у просторі та щодо певного кола осіб. Тлумачення терміна "законодавство" Конституційним Судом України. Юридична колізія, колізійні норми права. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття, види. Укази Президента України. Інститут контрасигнації.

Поняття і основні риси тлумачення норм права. Способи тлумачення норм права. Буквальне, розширювальне, обмежувальне тлумачення норм права. Офіційне та неофіційне тлумачення норм права. Поняття та види юридичних джерел (форм) права. Судовий прецедент. Прецеденти Європейського суду з прав людини. Поняття та ознаки нормативно-правового акту. Співвідношення нормативно-правового акту, акту тлумачення і акту застосування норм права.

Поняття та основні форми безпосередньої реалізації норм права. Поняття і ознаки застосування норм права. Основні стадії застосування норм права. Акт застосування норм права: поняття, ознаки, види. Прогалини у праві. Аналогія закону та аналогія права.

Поняття і ознаки правовідносин. Види правовідносин. Склад правовідносин. Суб'єкти правовідносин, їх види. Громадяни як суб'єкти правовідносин. Поняття правосуб'єктності. Правоздатність, дієздатність, деліктоздатність. Держава, державні органи як суб'єкт правовідносин. Юридична особа: поняття, ознаки, види. Суб'єктивне право: поняття, структура. Поняття та види об'єктів правовідносин. Юридичні факти: поняття і

класифікація. Правомірна поведінка: поняття, ознаки, види, стимули. Правопорушення: поняття, ознаки, види. Склад правопорушення. Юридична відповідальність: поняття, ознаки. Види юридичної відповідальності. Підстави юридичної відповідальності. Принципи і функції юридичної відповідальності. Правосвідомість: поняття, ознаки. Структура правосвідомості, її функції та види. Правова культура. Правовий нігілізм. Законність і правопорядок. Поняття, види, способи і типи правового регулювання. Механізм правового регулювання, його елементи і стадії. Юридична техніка.

Цивільне право.

Поняття цивільного права як галузі права. Предмет цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин, його особливості. Функції цивільного права. Принципи цивільного права. Система цивільного права. Акти цивільного законодавства, їх система. Співвідношення загального і спеціального законодавства. Аналогія закону і аналогія права. Правове значення судової практики, роз'яснень вищих судових інстанцій, та норм моралі. Поняття та особливості цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин та їх зміст. Поняття та значення підстав (юридичних фактів) виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Юридичний склад. Класифікація юридичних фактів. Поняття права на захист цивільних прав та інтересів.

Поняття фізичної особи. Правоздатність фізичної особи. Цивільна дієздатність фізичних осіб, зміст та її види. Обмеження та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи. Індивідуалізація фізичної особи. Акти цивільного стану. Фізична особа-підприємець. Поняття та цілі опіки та піклування. Суб'єкти опіки та піклування. Поняття, ознаки та значення юридичних осіб. Вчення про юридичні особи. Види юридичних осіб. Способи створення юридичної особи. Філії та представництва юридичної особи. Відповідальність юридичних осіб. Індивідуалізація юридичної особи. Припинення юридичної особи.

Поняття і види об'єктів цивільних прав. Вчення про об'єкти цивільних прав. Класифікація речей та її правове значення. Обороздатність речей в цивільному праві. Поняття майна. Гроші (грошові кошти). Валютні цінності. Цінні папери. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав, їх поняття та види.

Поняття, ознаки та значення правочинів. Види правочинів. Поняття, підстави виникнення та види представництва. Вчинення правочинів представником. Довіреність. Припинення представництва. Поняття строку і терміну, їх значення та види. Обчислення строків. Поняття, сутність та значення позовної давності. Види позовної давності. Обчислення та перебіг позовної давності. Зупинення та переривання перебігу строків позовної давності. Наслідки спливу позовної давності.

Поняття та види особистих немайнових прав. Здійснення особистих немайнових прав. Захист особистих немайнових прав. Поняття права власності та його зміст. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. Підстави набуття права власності. Поняття та види права спільної власності. Здійснення права

спільної власності. Поняття та види захисту права власності. Речово- правові способи захисту права власності. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності. Право володіння чужим майном як речове право. Право користування чужим майном як речове право.

Поняття права інтелектуальної власності. Відмінності матеріальних об'єктів від нематеріальних. Законодавство про інтелектуальну власність в Україні. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти. Зміст права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності. Об'єкти авторського права. Зміст суб'єктивного авторського права. Обмеження авторського права. Суміжні права. Об'єкти патентного права. Зміст суб'єктивного патентного права.

Поняття зобов'язального права і його місце в системі галузі цивільного права. Зобов'язальне правовідношення (зобов'язання). Суб'єкти зобов'язань. Треті особи у зобов'язанні. Зміна осіб у зобов'язанні. Виконання зобов'язання. Способи забезпечення належного виконання зобов'язань. Правові наслідки порушення зобов'язань. Цивільно-правова відповідальність: поняття, підстави, види.

Цивільно-правовий договір. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов. Істотні, звичайні та випадкові умови договору. Порядок укладення договорів. Оферта. Акцепт. Підстави для зміни або розірвання договору. Загальні та відмінні риси договорів про передачу майна у власність. Види таких договорів. Загальні та відмінні риси договорів про оплатне виконання робіт. Види таких договорів. Загальні положення про договори з надання послуг: предмет договору, умови виконання, плата за надання послуг. Загальні та відмінні риси договорів про надання послуг. Види таких договорів. Загальні та відмінні риси договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Види таких договорів.

Публічна обіцянка нагороди без оголошення конкурсу. Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Відшкодування шкоди (деліктні зобов'язання). Правові умови виникнення деліктних зобов'язань. Відшкодування моральної шкоди. Відшкодування шкоди, завданої злочином. Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягають повноліття. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

Відшкодування ядерної небезпеки. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання).

Поняття спадкування, підстави спадкування. Спадкова маса. Суб'єкти спадкових правовідносин. Об'єкти спадкового правонаступництва. Спадкування за заповітом. Способи посвідчення заповіту. Зміст заповіту. Види заповідальних розпоряджень. Право на обов'язкову частку у спадщині. Спадкування за законом. Право на прийняття спадщини. Дії, які засвідчують згоду прийняти

спадщину. Виконання заповіту. Оформлення права на спадщину. Спадковий договір.

Кримінальне право.

Поняття, завдання і система кримінального права. Суміжні галузі права. Поняття закону про кримінальну відповідність. Його ознаки, структура та значення. Зміст космополітичного (універсального) та реального принципів чинності закону про кримінальну відповідальність.

Поняття кримінальної відповідальності та її підстави. Форми реалізації кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність співчасників злочину.

Поняття і види причетності до злочину. Повторність, сукупність та рецидив злочинів (множинність злочинів): поняття і кримінально-правова характеристика. Характеристика об'єктивних і суб'єктивних ознак складу злочинів. Кваліфікуючі ознаки. Одиничний злочин як складовий елемент множинності злочинів. Види одиничних злочинів. Поняття і види повторності злочинів. Поняття і види сукупності злочинів. Рецидив злочинів та його види. Обставини, що виключають злочинність діяння: загальна характеристика, види, кримінально-правове значення. Поняття необхідної оборони. Підстави необхідної оборони ат її ознаки. Від повільність за перевищення меж необхідної оборони. Поняття, підстави та ознаки крайньої необхідності. Поняття та ознаки складу злочину. Види складів злочинів. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Поняття об'єкту злочину, його місце у структурі складу злочину та значення. Види (класифікація) об'єктів злочину. Поняття, ознаки і значення об'єктивної сторони злочину.

Поняття кримінального покарання та його ознаки. Мета покарання. Система та види покарань за кримінальним правом. Поняття суб'єкту злочину, його знаки та види. Призначення покарання за сукупність вироків. Форми вини у кримінальному праві, їх значення. Умисел та його види. Інтелектуальні та вольові ознаки умислу. Відмежування прямого умислу від непрямого. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.

Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків (ст. 165 КК України). Грубе порушення законодавства про працю (ст. 172 КК). Порушення авторського права і суміжних прав (ст. 176 КК). Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію (ст. 177. КК). Крадіжка (ст. 185 КК). Грабіж (ст. 186 КК). Розбій (ст. 187 КК). Викрадення електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання (ст. 188-1 КК). Шахрайство (ст. 190 КК). Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК). Знищення або пошкодження чужого майна (ст.194, 196 КК). Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво (ст. 197-1 КК). Примусові заходи медичного характеру та примусове лікування. Види примусових заходів медичного характеру. Терористичний акт (ст. 257 КК).

Критерії оцінювання відповіді студента на іспиті:

Оцінка „відмінно" ставиться, коли студент правильно, системно, послідовно, грамотно і логічно дає повну відповідь на теоретичні питання

Оцінка „добре" ставиться, коли студент правильно використовує теоретичні положення і володіє необхідними навичками по узагальненню та систематизації відповіді, проте допускає незначні помилки й погрішності.

Оцінка „задовільно" ставиться, коли студент викладає тільки основний матеріал, але не окреслює необхідні деталі, допускає неточні формулювання понять, відповідає неповно й не аргументовано.

Оцінка „незадовільно" ставиться, коли студент не виклав значної частини програмного матеріалу або допустив суттєві помилки при відповіді на теоретичні питання.

Затверджено Вченою радою юридичного факультету
протокол № 9 від 08.02.13 р.

Голова Вченої ради
юридичного факультету

Т.Є. Кагановська